

Suplementy diety – czy na pewno są potrzebne?

Szpital Wojewódzki
im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Łomży

Suplementy diety – definicja

Suplementy diety to środki spożywcze stanowiące skoncentrowane źródło witamin, składników mineralnych lub innych substancji wykazujących efekt odżywczy lub inne działanie fizjologiczne. Mogą być stosowane, gdy nie jest możliwe spożywanie zalecanych ilości witamin i składników mineralnych z dietą. Ich celem jest uzupełnianie codziennej diety i zwalczanie niedoborów składników odżywczych. **Suplementy nie są substancjami leczniczymi!**

Istnieje wiele klasyfikacji suplementów diety np. z uwagi na przeznaczenie, formę, wskazania do stosowania, skład. Występują w formie tabletek, kapsułek, proszków, drażetek, herbatek lub płynów.

Wskazania do suplementacji

- niedobory pokarmowe,
- zwiększone zapotrzebowanie organizmu (np. okres ciąży i laktacji, podeszły wiek),
- niektóre schorzenia,
- stosowanie diet niskoenergetycznych lub eliminacyjnych np. wegańska, bezmleczna.

Zasady bezpiecznej suplementacji

- konsultacja ze specjalistą – lekarz, dietetyk lub farmaceuta pomoże określić niedobory (najlepiej na podstawie wyników badań) oraz dopasować odpowiedni preparat i jego dawkowanie,
- indywidualizacja – suplement dobiera się do potrzeb, sposobu żywienia oraz stanu zdrowia i odżywienia. Nie przyjmuj suplementów zalecanych innej osobie,
- jakość produktów – wybieraj tylko te sprawdzone, o czystym składzie,
- umiar i rozsądek,
- monitorowanie stanu zdrowia – systematyczne badania kontrolne pozwolą ocenić skuteczność suplementacji i ewentualną korektę dawkowania,
- unikanie nadmiernej suplementacji,
- weryfikacja interakcji z przyjmowanymi lekami.

Przykłady zalecanej suplementacji

- kobiety w ciąży – kwas foliowy, witamina D, DHA, jod, jeśli występują niedobory – żelazo,
- witamina B12 – na diecie wegańskiej,
- żelazo i/lub kwas foliowy – w niedokrwistości,
- witamina D – w dawkach zależnych m.in. od wieku, masy ciała, syntezy skórnej, niedoborów,
- probiotyki – w prewencji biegunek i w trakcie antybiotykoterapii,
- kwasy tłuszczowe omega-3 w chorobach sercowo-naczyniowych,
- błonnik rozpuszczalny – w przypadku zaparć.

Interakcje suplementów

Składniki obecne w suplementach diety mogą nasilać lub osłabiać działanie substancji czynnej, np.:

- magnez i potas – wywierają korzystny wpływ na swoją przyswajalność, podobnie jak magnez i witamina B6,
- witamina C zwiększa biodostępność żelaza,
- jednoczesne podawanie witaminy C lub cynku jest korzystne przy podaży kolagenu,
- wapń należy przyjmować z witaminą D3 i K2,
- jod warto przyjmować wraz z selenem i cynkiem.

Ważna jest też pora przyjmowania suplementów oraz korelacja z posiłkiem czy lekami. Przykłady:

- witaminy rozpuszczalne w tłuszczach (A, D, E i K) należy przyjmować wraz z posiłkiem zawierającym tłuszcz np. oliwa z oliwek, masło, orzechy, nasiona,
- jod należy przyjmować rano, gdyż wieczorem może prowadzić do bezsenności,
- magnezu nie należy popijać kawą,
- sok grejpfrutowy zwiększa stężenie we krwi statyn, niektórych leków przeciwhistaminowych oraz antybiotyków, co nasila działania niepożądane,
- błonnik pokarmowy zmniejsza wchłanianie leków,
- duże spożycie witaminy K (np. w zielonych warzywach liściastych) osłabia działanie leków przeciwzakrzepowych, takich jak warfaryna,
- herbata i kawa zmniejszają wchłanianie żelaza,
- alkohol nasila działanie leków przeciwhistaminowych i obniżających ciśnienie.

Na co zwrócić uwagę, wybierając preparat?

- rejestry publiczne i systemy niezależnych informacji o lekach (GIS),
- badania produktów gotowych – jakość powinna być potwierdzona przez niezależne certyfikowane laboratoria,
- czysty, przejrzysty skład – bez metali ciężkich, hormonów, steroidów, sztucznych barwników, wypełniaczy i przeciwzbrylaczy,
- standardy bezpieczeństwa i dobrej jakości – systemy kontroli procesu technologicznego: HACCP, zasady Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP) i Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP).
- znakowanie produktu i reklama – oferowane jako lek na wszystko, odkwaszanie, oczyszczanie organizmu itp., powinno budzić nasze zastrzeżenia,
- dostępność w aptece – suplementy w aptekach są zarejestrowane w spisie GIS; apteki zaopatrują się u zweryfikowanych dostawców.

Lek OTC czy suplement?

Suplementy nie wymagają badań klinicznych potwierdzających skuteczność i bezpieczeństwo stosowania. Leki OTC są przebadane, muszą zawierać ulotkę opisującą m.in. zasady stosowania. Preparaty te może poróżnić jakość. Oznakowanie suplementu diety i możliwość reklamy są mniej restrykcyjne niż dla leków. Należy wybierać leki OTC.

Negatywne skutki przyjmowania suplementów diety

- ryzyko nadmiaru – zbyt duże dawki mogą prowadzić do przedawkowania, kumulacji i efektu toksyczności, np. suplementacja beta-karotenem (20–50 mg dziennie) u osób palących papierosy zwiększa ryzyko wystąpienia raka płuca,
- interakcje z lekami – brak tej wiedzy może prowadzić do poważnych powikłań zdrowotnych,

- brak potwierdzonej skuteczności – nie wszystkie suplementy mają udowodnione działanie, a niektóre mogą być nieskuteczne lub szkodliwe,
- ryzyko podróbek – w sprzedaży dostępne są suplementy niskiej jakości. Mogą nie zawierać deklarowanych składników, zawierać je w innej dawce lub zawierać szkodliwe substancje np. metale ciężkie,
- koszty – zwłaszcza w przypadku długiego stosowania,
- możliwe skutki uboczne – np. problemy żołądkowo-jelitowe, reakcje alergiczne, bóle głowy, osłabienie. Mogą wynikać z nadmiernej dawki składnika lub być reakcją uczuleniową,
- maskowanie problemów zdrowotnych,
- ryzyko zafałszowania badań laboratoryjnych – witamina C może skutkować obniżeniem pH moczu, witamina B1 zafałszować wynik kwasu moczowego, a żelazo – krwi utajonej w kale. Przed wykonaniem badań diagnostycznych należy zapoznać się z zasadami przygotowania do nich.

Z praktyki dietetyka – niewłaściwa suplementacja

- Mężczyzna z uwagi na skurcze mięśni przyjmuje magnez i potas, bez konsultacji z lekarzem. Choruje na przewlekłą niewydolność nerek i wysoki poziom potasu we krwi. Nadmiar tego składnika jest bardzo groźny dla zdrowia.
- Kobieta z cukrzycą i chorobami układu krążenia przyjmuje elektrolity, z uwagi na walory smakowe. Ma niewyrównany poziom cukru we krwi i wysoki sód. Suplement zawiera w składzie cukier.
- Kobieta w ciąży przyjmuje kwas foliowy, który mimo standardowo zalecanej dawki nie wchłania się. Rozszerzona diagnostyka wskazuje na mutację genu MTHFR. Zmieniono preparat na zmetylowaną formę kwasu foliowego.
- Mężczyzna z otyłością III stopnia suplementuje 2000 IU witaminy D. Badania laboratoryjne wykazują duże niedobory. Dla osób z otyłością rekomenduje się wyższe dawki.
- Pacjent kardiologiczny pije herbatkę na obniżenie ciśnienia i przyjmuje leki hipotensyjne. Suplement nasila działanie leku.
- Kobieta karmiąca piersią. Z uwagi na PMS przyjmuje niepokalanek. Zgłasza zanik laktacji. Niepokalanek hamuje produkcję mleka kobiecego. Jest przeciwwskazany w okresie karmienia piersią.

Podsumowanie

Suplementacja może być korzystna, w określonych przypadkach, jeśli nie zastępuje właściwego sposobu żywienia i zdrowego trybu życia. Ma jedynie uzupełniać dietę! Nie może być stosowana „na własną rękę”. Alternatywą dla suplementów diety może być żywność wzbogacona.

Opracowała: mgr Justyna Jankowska

Starszy asystent dietetyki

Bibliografia:

1. Bojarowicz, H., & Dźwigulska, P.: Suplementy diety. Część III. Interakcje suplementów diety z lekami. Hygeia Public Health, 2012, 47(4), 442–447.
2. Grzmistawski M. (red.): Dietetyka kliniczna. PZWL, Warszawa 2019.
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 października 2007 r. w sprawie składu oraz oznakowania suplementów diety, Dz. U. 2007 nr 196 poz. 1425 ze zm.
4. Rychlik E., Stoś K., Woźniak A., Mojska H. (red): Normy żywienia dla populacji Polski. NIZP PZH – PIB, Warszawa 2024.
5. Stanowisko Komitetu Nauki o Żywieniu Człowieka Polskiej Akademii Nauk w sprawie stosowania suplementów diety zawierających witaminy i składniki mineralne przez osoby dorosłe, Komitet Nauki o Żywieniu Człowieka POLSKIEJ AKADEMII NAUK, 9 kwietnia 2021 r.
6. Stępień K.A., Jakub Niewiarowski J, Anna Harasimiuk A. Powszechność suplementów diety a zagrożenia związane z ich stosowaniem. Biul. Wydz. Farm. WUM, 2019, 9, 51–59.
7. Ustawa o bezpieczeństwie żywności i żywienia z dnia 25 sierpnia 2006 r. Dz. U. 2006 r. Nr 171, poz. 1225 z późn. zm.
8. Zimmer M., Sieroszewski P., Oszukowski P. et al. Polish Society of Gynecologists and Obstetricians recommendations on supplementation in pregnancy. Ginekol Pol. 2020; 91 (10): 644–653.